

**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
“ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”**

**ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА “ПРАВНИ НАУКИ”**

ЯСИН АБУ ИЕД

АПЕЛАЦИЯ НА РЕШЕНИЯТА НА СПОРТНИЯ АРБИТРАЖЕН СЪД

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд
за присъждане на образователно-научна степен “доктор”
по професионално направление 3.6. Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения“

Научен ръководител:
проф. д-р Емил Константинов

Варна, 2023 г.

**ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ
“ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”**

**ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА “ПРАВНИ НАУКИ”**

ЯСИН АБУ ИЕД

АПЕЛАЦИЯ НА РЕШЕНИЯТА НА СПОРТНИЯ АРБИТРАЖЕН СЪД

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд
за присъждане на образователно-научна степен “доктор”
по професионално направление 3.6. Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения“

Научен ръководител:
проф. д-р Емил Константинов

Рецензенти:
доц. д-р Елисавета Калинова-Панова
проф. д-р Ирена Цонева Илиева

Варна, 2023 г.

Дисертационният труд е с обем от 207 страници и се състои от въведение, изложение в пет глави и списък на използваната литература. Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи, съдържа 543 бележки под линия, позовавания на 121 източника използвана чуждестранна литература и интернет ресурси. Дисертационният труд е обсъден от катедра "Правни науки" към Юридическия факултет на ВСУ "Черноризец Храбър" и насочен за защита пред научното жури, назначено със заповед на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ в гр. Варна.

Защитата на дисертационния труд пред научно жури ще се състои на 15.06.2023 г. от 11:00 часа в заседателната зала на Ректората на ВСУ „Черноризец Храбър“.

Материалите по защитата са на разположение на всички заинтересовани лица в канцеларията на катедра „Правни науки“ в Юридическия факултет и на интернет страницата на университета.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

1. Въведение.

Резултатът от спортните състезания вече не е само въпрос на най-добро спортно представяне, но има и огромно икономическо значение. Санкциите, които са наложени на спортна асоциация, спортна федерация или срещу отделни спортисти, например, за корупция, расизъм или при процесуални действия относно допинг, могат да имат значително въздействие. Поради това съществува огромна нужда от правна защита за спортистите, клубовете и спортните организации. За някои правни системи е известно, че са юрисдикции, които са по-благосклонни към ищеца. Това означава, че съдилищата на такива места проявяват по-голяма благосклонност към лицето, което завежда делото, като при тях е налице тенденция да присъждат по-значими съдебни решения. Често не съществува солидна правна връзка със съдебното право. Спортистът би направил преценка и би избрал съда, който е най-благосклонно настроен към него. Преди установяването на Спортния арбитражен съд, по-благосклонната за ищеца юрисдикция е била начин, чрез който участниците да се защитят. Благосклонна към ищеца юрисдикция е термин за практиката на страните по делото правният им спор да бъде решен в съда, въпреки че юрисдикциите са привличали такива съдебни спорове, дори когато е съществувала слаба или никаква връзка между правните въпроси и юрисдикцията, в която най-вероятно ще бъдат решавани. Целта на използването на благосклонна към ищеца юрисдикция е да се осигури благоприятно съдебно решение. За да се избегне опасността от „благосклонна към ищеца юрисдикция“, поради международния характер на спорта за високи постижения, и за да се гарантира равно третиране на всички участници в спорта за високи постижения, в Швейцария беше създаден Спортният арбитражен съд (САС). Той е замислен като открит арбитражен съд, като държавите нямат влияние върху Спортния арбитражен съд. Спортният арбитражен съд е арбитражен съд съгласно правилата на Федералния кодекс за международно частно право (КМЧП) на Швейцария. Целта на настоящото изследване е да се разкрият процесуалните недостатъци на Спортния арбитражен съд и да се направят предложения за подобряване на процесуалните действия, ако това е необходимо. В настоящото изследване споменатото проучване на процесуалните недостатъци следва логиката на основанията за обжалване на окончателните решения на САС, съгласно член 190 от Федералния кодекс за международно частно право на Швейцария.

2. Актуалност и значение на изследователската работа.

От една страна, след преглед на литературата относно процесуалните правила на Спортния арбитражен съд, те трябва да бъдат критикувани, защото показват недостатъци. От друга страна, Върховният съд на Швейцария, изглежда, предоставя на Спортния арбитражен съд огромно пространство и автономия при отсъжданията му в областта на спортното право. Актуалността на темата на дисертационния труд е насочена към подобряване на качеството

на процесуалните правила на Спортния арбитражен съд и към подобряване на качеството на решенията на Върховния съд на Швейцария в областта на спортното право. Това изследване има за цел да обогати инструментите на правната литература и да улесни по-нататъшното развитие и усъвършенстване в областта на спортното право. Значението и актуалността на изследваната тема са налице, тъй като научното изследване на недостатъците на процесуалните правила е от особено важно значение във всяка съдебна система. Настоящият труд вероятно ще бъде важен за спортисти, спортни федерации, практикуващи юристи и адвокати, които специализират в областта на спортното право, както и за научното и правното обучение в университетите и колежаите по спортни науки и в законодателството.

3. Обект и предмет на изследването.

Спортният арбитражен съд, като международна организация, принадлежи към правната област на международното частно право. Обект на изследването са процесуалните правила на Спортния арбитражен съд като цяло. Предмет на изследването са спорните процесуални правила на Спортния арбитражен съд. В настоящото изследване ще бъдат изследвани недостатъците на процесуалните правила на Спортния арбитражен съд. Предмет на изследването е съвкупността от правни проблеми в процесуалните правила на Спортния арбитражен съд. Предметът ще бъде изследван от гледна точка на обжалването в съответствие с член 190 от швейцарския Кодекс за международно частно право (КМЧП). Член 190 от Кодекса описва при какви условия е възможно обжалването на съдебното решение на арбитражния съд. В настоящия труд спорните процесуални правила на САС ще бъдат научно изследвани относно недостатъците, свързани с член 190.

4. Изследван проблем.

Изследваният проблем е несъответствието между съществуващия стандарт на процесуалното производство на Арбитражния съд и общите правила за процесуално производство в член 190 от КМЧП. В литературата съществува празнота по този въпрос. Проучването ще елиминира тази празнота в литературата. Например, дали арбитражните споразумения в спорта са „наложени споразумения“, а не свободно подписани споразумения? Или дали избирането на арбитър изключително от „затворения списък на арбитрите“ е справедливо? Тази ситуация е в противоречие с правото на едната страна да избира свободно своя арбитър. За да се избегне евентуална неопределеност или липса на независимост на арбитрите, трябва да се изисква определен стандарт. Също така, стандартът за независимия арбитър представлява проблем. Трябва да бъдат проучени нови критерии за независимост на арбитрите. Правилата за избор на Председателя на арбитражния съд трябва да съответстват на стандартите. Новосъздаденият „Списък на специални арбитри“ не носи желаните резултати. Често съществуват тъй наречените всеобхватни клаузи (например: „Всякакви по-нататъшни правни обжалвания или правни обжалвания с по-сериозни

последници се отхвърлят“). Всеобхватната клауза е споразумение, което обхваща всички възможности, които не са обхванати от индивидуалните условия. Спорно е дали тези клаузи удовлетворяват необходимите изисквания на член 190 от КМЧП. Тези клаузи са в несъответствие с желаното качество на съдебното решение. Един проблем, който все още се обсъжда, е липсата на доброволност в арбитражното споразумение. Изискванията на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ (Европейската конвенция за правата на човека) постановяват публично изслушване. Но процесуалното производство на Спортния арбитражен съд не е публично. Съществува несъответствие между ЕКПЧ и правилата на Спортния арбитражен съд (САС).

От друга страна, Върховният съд на Швейцария е много рестриктивен при отмяната на присъдените от САС решения. Наличието на разлика между желаното и фактическото състояние изисква нови стандарти и критерии. Също така може да възникне проблем с изпълнението на съдебните решения в други страни, ако те не се считат за подлежащи на арбитраж там. На последно място, съществуват несъответствия между отказа от обжалване съгласно швейцарското законодателство и интересите на спортистите, например, при допинг дела. Споменатите процесуални проблеми ще бъдат научно проучени в настоящото изследване.

5. Теза на автора.

През по-голямата част от времето законодателството се опитва да моделира или да променя съществуващите обществени ценности и отношения. Тази комплексна природа на спортното право и на неговото действие изисква системен подход към разбирането на спортното право и на неговите оперативни аспекти. Правилата (кодексът) на Спортния арбитражен съд и на КМЧП (Кодексът за международно частно право на Швейцария) не действат във вакуум. Той трябва да отразява обществените ценности и поведението на спортистите и на спортните асоциации. Общественият ценности и нормите на спортистите и на спортните асоциации директно или индиректно повлияват на Спортния арбитражен съд. Спортното право също така се стреми да моделира и да контролира тези ценности, отношения и поведенчески модели, така че те да бъдат насочени в подходящото русло. То се опитва или да подкрепи международните спортни системи, или да промени цялостната ситуация или отношения в спортното право чрез своите официални процеси. Спортният арбитражен съд също така оказва влияние и върху други елементи на международната спортна система. В настоящата работа процесуалните правила на САС ще бъдат научно анализирани и, ако е необходимо, ще бъдат предложени идеи за подобрене. На пръв поглед, обаче, изглежда, че процесуалните правила на САС нямат недостатъци и изглежда, че, повърхностно погледнато, Федералният съд на Швейцария предлага подходяща правна защита за страните в спортното право. Следователно, недостатъците трябва да бъдат изследвани. Настоящото проучване прави научно изследване дали тезата може да бъде потвърдена и извежда необходимите научни и практически изводи.

6. Цел и задачи на дисертацията.

Целта на настоящата работа е обжалването като основен инструмент срещу съдебните решения на Спортния арбитражен съд.

Целта на първата глава, Пътят на Спортния арбитражен съд към „световен спортен съд“ е да даде на читателя разбиране за произхода на Спортния арбитражен съд и за развитието на съда. Това разбиране води до дълбоко разбиране на процесуалните проблеми.

Целта в глава втора, обжалването на окончателните решения на САС, е да изследва и да локализира процесуалните проблеми в процесуалните правила на САС и да се опита да подобри процесуалните действия на САС.

Третата глава, преразглеждане, и четвъртата глава са за другите средства за правна защита и целта е накратко да се проучат причините за преразглеждането и другите средства за правна защита.

Ще бъдат предприети следните научни стъпки:

1. Преглед на литературата.
2. Събиране на данни.
3. Анализ на данните в областта на Спортния арбитражен съд.
4. Интерпретация на данните.
5. Инструменти за подобрене.

Обаче, съдебните решения на Спортния Арбитражен съд не са толкова лесни. Систематично се търсят правни материали и закони, допълнителни и съдебни постановления. За да се постигне напредък в настоящата правна научна работа, трябва да се навлезе в основните принципи или мотиви на Спортния арбитражен съд. Настоящото изследване ще анализира и подложи на критичен анализ решенията на федералния Върховен съд на Швейцария относно процесуалното право на САС. Задачите са да се анализират различните проблеми на процесуалните правила, например, свободата на договаряне, правото на независим арбитър, правото на арбитър, който да участва в процеса, или въпросът за легитимността на отказа от обжалване. Споменатите процесуални проблеми ще бъдат анализирани с помощта на специализираната литература. Ако е необходимо, ще бъдат предложени идеи за подобрене. Да се предложат реформи/развитие в областта на спортното законодателство чрез следните:

- A. Да се проучи разликата между процесуалното право на САС и действителната правна практика на Спортния арбитражен съд и на Върховния съд на Швейцария.
- B. Да се разбере ефективността или въздействието на Спортния арбитражен съд.
- C. Да се определи дали спортното законодателство служи на нуждите на спортистите и на спортните асоциации.
- D. Да се направят предложения за подобрене на процесуалното законодателство чрез конкретни формулировки и предложения.

След преглед на литературата по въпроса, следващата стъпка е да се идентифицират и формулират научния проблем и тезата. Следващата стъпка е

да се създаде изследователска конструкция на научния труд. Това означава написването на всички точки на изследване и разглеждането им една по една.

Съдържанието на таблицата показва разглежданите точки една по една. След преглед на литературата, са били анализирани събраните данни (съдебни решения, съдебни правилници, устави на асоциации, третиране и прилагане на международното право и всякаква друга литература). Интерпретацията на данните отнема много енергия и време, тъй като количеството на литературата е огромно. След задълбочено научно изследване, интерпретацията на данните от гледна точка на процесуалното право показва, че процесуалното право на САС има недостатъци. В този случай авторът предлага правни разрешения на проблемите.

7. Методология на изследването.

В настоящото изследване са били използвани следните методи:

Доктринално изследване: Това е изследване на процесуалните правила, процесуалните принципи, концепции или доктрини на процесуалното право на Спортния арбитражен съд. Класическият тълкувателен метод като телеологичен, аналогов, текстов и исторически е бил използван при тълкуването на процесуалното право на Спортния арбитражен съд.

Теоретично изследване: Включва проучване на концептуалните основи на процесуалното право, принципи или доктрини в спортното право.

Ориентирано към реформи изследване-проучване и критично изследване.

8. Ограничения на обхвата на проблема на дисертацията.

Материалното право (материални и вещноправни иски), както процедурата по медиация в Спортния арбитражен съд не са предмет на настоящото проучване. В настоящата изследователска работа се разглеждат международните спорове (между страни, които не са установени в Швейцария).

II. ОБЕМ И СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИЯТА.

Дисертацията е структурирана във въведение, пет глави и списък с литература, съдържа 207 страници, 543 бележки под линия и 121 чуждестранни и интернет източници.

Структурата на дисертацията по отношение на главата за обжалване (глава II) като основна цел на работата следва структурата на член 190 от КМЧП. Освен това, структурата на преразглеждането (глава III) и на другите средства за правна защита (глава IV) следват логиката на КМЧП.

Обжалването е основното средство според КМЧП и е обикновеният правен способ за защита. Преразглеждането е извънредна законова възможност, която не е обвързана с 30-дневния апелативен срок. За преразглеждането е валидно 10-годишното правило. В повечето случаи преразглеждането не може да се приложи към процесуалните правила, които са предмет на настоящата дисертация. Процесуалните недостатъци обикновено не могат да бъдат открити години след процеса. Те трябва да бъдат

оспорени с обжалване в 30-дневния срок. Преразглеждането и останалите средства за защита са проучени въз основа на споменатото.

Първата глава обсъжда историята на САС и защо спортното правораздаване изисква последващ контрол от държавните съдилища. Разбирането на историята помага на читателя да разбере процесуалните проблеми на САС.

Втората глава, „Обжалването на решенията на Спортния арбитражен съд“, първо разглежда по-отблизо средствата за оспорване на иск за отмяна по член 190, алинея 2, от КМЧП. Тук ще бъдат разгледани предметът на спора: „арбитражно решение“, както и оспорваните искове. След това ще бъде проучена процедурата по обжалване: юрисдикция, процесуални пречки, формални изисквания и суспензивен ефект.

Следващата стъпка се занимава с решението по иска за отмяна от Федералния върховен съд на Швейцария, неговото въздействие и неговите формални изисквания.

Във втората глава са разгледани и отделните основания за избягване на член 190, алинея 2, от КМЧП. И тук практиката на Федералния върховен съд се разглежда критично.

Първо, е обсъден съставът на арбитражния съд по смисъла на член 190, алинея 2, буква (а), от КМЧП. Подробно са разгледани следните точки: изискванията за назначаване на арбитражния съд по КМЧП, нарушаването на изискванията на страната към арбитъра, липсата на независимост по смисъла на член 180, алинея 2, буква (с), от КМЧП, липсата на независимост на арбитражния съд, независимостта на арбитрите и проблемът с липсата на участие на арбитър в рамките на член 190, буква (а), от КМЧП.

На второ място се изследва основанието за установяване на юрисдикция или на липса на юрисдикция по смисъла на член 190, алинея 2, буква (b), от КМЧП. Тук отказът от правото на жалба и компетентността за разглеждане на Федералния върховен съд на Швейцария, неправилното правно основание на производството, арбитражността и предмета на спора и изискванията на Федералния върховен федерален съд на Швейцария като основа на компетентността на арбитражния съд в случая на САС, както и решението на Федералния върховен съд на Швейцария по иска за отмяна, в съответствие с чл. 190, буква (б), от КМЧП и касационния ефект.

На трето място се разглежда внимателно член 190, алинея 2, буква (с). Това се отнася до решения по спорни въпроси, които не са били представени пред арбитражния съд или правни искове, които са оставени без съдебно решение. Тук се разглеждат подробно обхватът на приложението и проблемът с така наречените „всеобхватни клаузи“.

Четвъртата точка, нарушаване принципа на равно третиране на страните, като се разглежда правото на изслушване по член 190, алинея 2, буква (d), от КМЧП. Тук се разглеждат обхватът на основанието за избягване в спортното право и двете споменати права. Взети под внимание са няколко точки, влиянието на член 182, алинея 3, от КМЧП относно събирането на

доказателства, неочакваното прилагане на закона от съда, задължението на арбитражния съд да излага мотиви, задължението на арбитражния съд да направи процеса публичен и възможността да кандидатства за правна помощ.

В точка пета се разглежда нарушението на обществения ред по смисъла на член 190, алинея 2, буква (е), от КМЧП. Първо се изследва мащабът на обществения ред, а след това защитният характер на нормата и нейното процесуално съдържание (справедливо производство, задължение за излагане на мотиви, зачитане на материалната правна сила). Принципът „Да не бъдеш съден два пъти за едно и също дело“ в спортното право е представен тук въз основа на съдебната практика на Федералния върховен съд. Впоследствие се обсъжда и разглежда материалноправното съдържание. На първо място, става дума за преразглеждане на основанието на решението, постановено от съда, и за основополагащите правни принципи, като принципа на доверието, нарушаването на моралните принципи и забраната за дискриминация. Тук авторът на изследването ще разгледа и частите, които не се преразглеждат като част от обществения ред по смисъла на член 190, алинея 2, буква (е), от КМЧП.

По-нататък настоящото изследване се фокусира върху уместността на задължителните международни стандарти и върху допустимостта на специалните резервационни клаузи. И, накрая, трябва да се провери дали може да се говори за „обществен ред“ в спортното право.

Шестата точка е разглеждането на възможността за изключване на обжалване пред съдилищата по член 192 от КМЧП. Тук се разглеждат следните моменти от гледна точка на спортното право: предметът на отказ, основните изисквания и изискванията на Федералния съд по отношение на отказа, както и международно значение на изискванията.

Третата глава разглежда правната възможност за скорошно възобновяване на производства в спортното право (преразглеждане, член 190а КМЧП). Научната цел на настоящият труд е обжалването, а не преразглеждането. Крайният срок за преразглеждане е десет години. Следователно, преразглеждането има по-малко значение за процесуалните правила. След това трябва да се разгледат изискванията за проверката. Тук трябва да се проверят възможните обекти на проверка, отговорностите и сроковете, като след това да се разгледат отделните причини за проверката. Изследват се следните причини за преразглеждане: Последващо откриване на съществени нови факти или доказателства, особено в процеси, свързани с допинг. Трябва да се изследва въздействието на нарушението. На последно място се разглежда ефектът на, както и отказът от преразглеждане.

Четвъртата глава разглежда накратко други възможни средства за правна защита В края на настоящата дисертация накратко се разглеждат искът за отмяна на арбитражните решения и обяснението и обосновката на решенията. Тази глава не е целта на тази научна работа, но е необходимо кръгът на правните средства за защита да бъде затворен. Другите правни средства за защита също са изключителни; в повечето случаи процедурните недостатъци не са част от разглеждането. Поради това и краткостта на четвърта глава.

Петата глава описва основните изводи и предложения в дисертацията.

III. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

ВЪВЕДЕНИЕ

Във въведението се определят процесуалните правила на Спортния арбитражен съд (САС) като обект и липсата на процесуални правила като предмет на докторантското изследване. Въведението също така обосновава избора на темата в контекста на нейната актуалност и осъществимост.

Глава първа “ИСТОРИЯ НА СПОРТНИЯ АРБИТРАЖЕН СЪД КЪМ “СВЕТОВЕН СПОРТЕН СЪД””

Главата разкрива историята на САС от 1982 г. до 2020 г. Първата глава помага на читателя да разбере произхода на САС, процесуалните проблеми и нуждата от подобрене или реформи. Първата глава обяснява стъпка по стъпка историческото развитие на САС. В първата глава се разкриват основните предизвикателства и проблеми, пред които е изправен САС. Първата глава обяснява, че Международният Олимпийски Комитет (МОК) решава в Рим през 1982 г. да начертае концепция за международен спортен съд. През 1983 г. Спортният арбитражен съд е установен в Ню Делхи и на 30 юни 1984 г. новосъздаденият съд започва функционирането си. Според Процесуалните правила на Спортния арбитражен съд, така нареченият “кодекс”, неговото седалище е в Швейцария. Международният олимпийски комитет (МОК) е основан заради нарастващата професионализация на спорта и непрекъснато нарастващото отхвърляне на аматьорския дух на олимпийското движение. Целта е била да се създаде гъвкав, ефтин и ефективен съд, който да е способен да разрешава международни спорове. Основателите на Спортния арбитражен съд са имали идеята Спортният арбитражен съд да се занимава основно с търговски спорове, възникващи в професионалния спорт, които не попадат в компетенциите на Международния олимпийски комитет (МОК) или на асоциациите. През 1994 г., като реакция на решението на Федералния върховен съд на Швейцария, беше взето решение за реформа на Спортния арбитражен съд в така наречената "Парижка конвенция". За да се премахне проблемната зависимост от Международния олимпийски комитет (МОК), Международният спортен арбитражен съд (МСАС), беше създаден като поддържаща организация, която оттогава отговаря за финансирането и организирането на Спортния арбитражен съд, Освен това бяха реформирани процесуалната структура, процесуалното право и съдебната организация.

От една страна, Спортният арбитражен съд беше разделен на две камари, „Обикновено арбитражно отделение“ и „Апелативно арбитражно отделение“, за да се постигне ясно разделение между решенията в първата и в апелативната инстанция – да се обжалват решения на асоциацията. С времето Кодексът на Спортния арбитражен съд е бил променян няколко пъти, за последно на 01.07.2020 г.

Глава втора „ОБЖАЛВАНЕ НА РЕШЕНИЯТА НА СПОРТНИЯ АРБИТРАЖЕН СЪД В ШВЕЙЦАРИЯ”

Втората глава е най-голямата в това научно изследване. Основният обект е обжалването. Преразглеждането и другите правни средства за защита ще бъдат разгледани накратко, за да се затвори кръгът от правните средства за защита срещу решенията на Спортния арбитражен съд. Времеви лимит за преразглеждане е 10 години, а за обжалване е 30 дни. Въз основа на това, настоящият научен труд ще се фокусира върху обжалването като обичайно правно средство за защита.

Втората глава разглежда практиката на Върховния съд на Швейцария по отношение на процесуалното право на САС. Основните предизвикателства и правни процесуални проблеми на САС са разкрити в глава втора. Втората глава разкрива правните проблеми в процесуалното производство на САС, като анализира правилата за процесуално производство на САС, критикува ги и предлага решение, ако е необходимо.

Отделните основания за избягване на член 190, алинея 2, от КМЧП: Член 190, алинея 2 от КМЧП изброява пет основания за оспорване, които могат да бъдат представени срещу арбитража в хода на производството по оспорване. Списъкът е изчерпателен. В съответствие с него, арбитражът може да бъде оспорен, ако:

- a) неправомерно е назначен един арбитър или арбитражният съд е съставен в противоречие с разпоредбите;
- b) арбитражният съд неправомерно е декларирал, че има юрисдикция или че няма юрисдикция;
- c) когато арбитражен съд се е произнесъл по въпроси, които не са били разгледани, или ако по тях не е било произнесено решение в миналото;
- d) когато е бил нарушен принципът на равно третиране на страните и правото на изслушване;
- e) ако решението е несъвместимо с общественения ред.

Индивидуалните основания не се разглеждат от съда свободно, а само, ако са поискани в хода на производството от страната, която е обжалвала. Във втора глава на изследователската работа се разглеждат процесуалноправните принципи на член 191 от КМЧП, ще бъдат приложени към процесуалното право на САС, ще бъдат анализирани, проучени и при необходимост ще бъдат предложени решения. Индивидуалните основания ще бъдат разгледани в следните:

Формиране на арбитражния съд в противоречие с разпоредбите.

Арбитражът може да бъде отменен, ако съставът на арбитражния съд е бил нередовен.

Обща информация.

По принцип нередовното съставяне може да бъде както структурно, така и по отношение на подбора. То може вече да произтича от арбитражното

споразумение и да се случи едва в момента на назначаването или по-късно в арбитражното производство.

Условия за назначаване на арбитър

Законодателството определя възможните причини за оспорване на арбитър. Самите страни може да се споразумеят за изискванията, които трябва да бъдат изпълнени от арбитъра. В допълнение към това, съществува основание за отказ, при което арбитърът може да бъде оспорен за липса на независимост.

Процедура по отхвърляне

Ако има причина за отказ срещу арбитър, първо се изисква искане за отказ. Процедурата за отхвърляне често завършва с временно решение на арбитражния съд. Това трябва да бъде оспорено отделно пред федералния Върховен съд.

Подлежащи на оспорване решения

Искът за отмяна позволява само отмяна на решения на самия арбитражен съд. Често не арбитражният съд, а орган на арбитражната институция взема решение за своя състав (Правило R40.1, R40.2, R53 и R54 от Кодекса на САС). Федералният върховен съд заяви, че решение на арбитражна организация може да бъде оспорено понякога с иск за отмяна срещу окончателното арбитражно решение и че независимостта на арбитражния съд се преразглежда отново там; това беше изрично потвърдено за решенията на Международния спортен арбитражен съд.

Нарушаване на изискванията на страните към арбитъра

В този смисъл, „нередовен“ състав на арбитражния съд е налице, ако страните или арбитражната институция не са спазили определените от тях правила. Въпреки това, не всяко незначително нарушение на изискванията за арбитър трябва непременно да доведе до отказ. Решаващият фактор е дали разпоредбите, които са пренебрегнати, засягат върховенството на закона в арбитражното производство. В процесуалните производства пред САС специфичното изискване към арбитражите е те да бъдат избрани от затворен списък с арбитражи. Тази система не е безспорна, тъй като именно спортистите имат практически малко влияние върху съставянето на списъка с арбитражите. Затвореният списък от арбитражи не гарантира безпристрастността или независимостта на арбитъра. Отклонението от затворения списък на арбитражите не води автоматично до процедура, която да не отговаря на изискванията на върховенството на закона. Поради тази причина, теоретично е възможно САС да вземе решение с арбитражи, които не са в затворения списък, без това арбитражно решение да трябва да бъде отменено. В допълнение към това, уставите на спортните федерации, които стават част от арбитражното споразумение чрез сезиране, често налагат специфични изисквания към реферите. В членове 61 и 62 от своя Устав, Съюзът на европейските футболни асоциации — УЕФА, е посочил, че арбитър в процедури, които засягат УЕФА, трябва да е жител на Европа. Ако един арбитър не изпълни това изискване и въпреки това вземе участие в изслушването, това нарушава устава на УЕФА, но, според съдебната практика,

не води до отказ, тъй като жителството на арбитър няма отношение към конституционното качество на арбитражна процедура.

Липса на независимост

Законодателят изисква арбитърът да бъде независим. Независимостта е набор от обективни обстоятелства, които карат арбитъра да изглежда автономен. Конкретната обективна зависимост на арбитър означава също така, че той вече не може да бъде безпристрастен при вземането на решения. Тъй като в областта на спортното право винаги се обсъжда не само независимостта на отделните арбитри, но и независимостта на самия САС, първо се разглеждат какви проблеми възникват по отношение на независимостта на целия арбитражен съд.

Липса на независимост на Арбитражния съд

Спорно е дали САС е независим арбитражен съд. И тук, има мнения от страна на спортистите, които се оплакват, че спортните федерации имат твърде голямо влияние върху правораздаването от страна на САС.

Независимост на Арбитражния съд от МОК (Международния олимпийски комитет)

Арбитражният съд може да бъде описан като независим и „истински“, само ако не е свръхфинансиран от институция, която редовно се явява като страна пред съда. Тъй като Федералният съд повдигна съмнения относно това дали същото ще важи за процесуални производства, включващи МОК, САС беше фундаментално реформиран и реорганизиран през 1994 г. На последно място, в бъдеще САС би трябвало да разрешава спорове, например по отношение на тълкуване на правила или на допинг нарушения, директно на място на Олимпийските игри със „съществуващ за конкретна цел отдел“. Федералният върховен съд заключи, че новото спонсорство, създадено от МСАС през 1994 г., вече не е вероятно да представлява упражняване на твърде голямо влияние от страна на МОК. Въпреки всичко това, продължават да възникват критики. Всъщност, съществува зависимост от МОК чрез текущата система на финансиране. Следователно, тази процедура трябва да бъде отменена, а вместо това да се създаде нова възможност за финансиране без увеличаване на съдебните такси. Тъй като разходите за процесуалното производство (разходите за арбитрите и за евентуално правно представителство) вече са относително високи, не изглежда разумно да се създава допълнителна финансова тежест за спортистите чрез значително увеличаване на съдебните разходи.

Проблемът със затворения списък

Системата на арбитри от затворен списък е постоянно критикувана. Твърди се, че асоциациите имат много по-голямо влияние, отколкото спортистите при изготвянето на списъка, поради което не е възможно независимо посочване от списъка на арбитрите. Като аргумент за обратното, поддръжниците твърдят, че сега има богат избор от арбитри (април 2022 г.), с около 369 арбитри в списъка, и че ограниченият достъп гарантира качеството на решенията на САС. Върховният съд отбеляза, че големият брой арбитри в

списъка е довел до истински избор за страните и че МОК не е повлиял прекалено на процедурата за назначаване в списъка. Въпреки това, това решение не заглуши критиката на системата на затворения списък от рефери. Отварянето на списъка би помогнало да се увеличи прозрачността на процедурата и да се подобри образа на САС в правните кръгове. В допълнение към това, арбитражните съдилища на множество институции работят с празен списък и функционират добре. В допълнение към това, продължават да се отправят критики към факта, че асоциациите имат твърде голяма тежест в назначаването на арбитри в списъка. Член S14 от Кодекса на САС: само една пета от арбитрите са номинирани да представляват интересите на спортистите, като спортистите нямат право да номинират тези арбитри. Досега, обаче, МСАС поддържа затворен списък с рефери, вероятно и поради юрисдикцията на Федералния върховен съд. Въпреки че междувременно броят на съдиите е нараснал от около 200 до над 369, предишната система не беше променена на отворен списък, въпреки реформите през 2010, 2012, 2013, 2016, 2017, 2019 и 2021 г. Съществуват дори съображения за определяне на конкретни арбитри за допингови спорове, с оглед на това да се постигне възможно най-голямо равнопоставеност в антидопинговото правораздаване чрез реформата на член S14, алинея 1 и S.2 от Кодекса на САС, с което беше създадена предпоставката за съставяне на такива „специални списъци“ (специален списък на арбитъра за допинг случаи или футбол). МСАС би трябвало да има предвид, че това намалява броя на потенциалните арбитри и следователно броя на възможностите за избор, въпреки че широкият избор беше един от критичните доводи на Федералния върховен съд, за да не възрази срещу системата от затворени списъци. Тъй като последните проекти за реформа показват, че МСАС възнамерява да се придържа към предишния метод, се препоръчва МСАС да включи предложението на съдилищата и да подобри структурата на списъка с арбитри. Федералният върховен съд отправи критика, че е невъзможно да се види кой арбитър в списъка от коя от страните (атлети, федерация, МОК) е номиниран. Това би могло да бъде включено и да се направи по-лесно за спортистите да открият „техния“ арбитър. В допълнение към това, трябва да продължи да се изисква отмяната на системата на затворения лист от арбитри. Това би бил още един вдъхващ доверие знак, че МСАС се отнася сериозно към превръщането на САС в напълно независим, върховен спортен арбитражен съд.

Проблемът с процедурата за избор на Председател на Арбитражния съд

САС обикновено заседава като арбитражен съд с трима арбитри. В съответствие с член R 40.1 от Кодекса на САС, страните имат правото да определят дали арбитражният съд ще се състои от един или от трима арбитри. Ако е невъзможно да се постигне споразумение, Председателят на съответния състав ще реши относно състава на членовете. Според Кодекса на САС всяка от страните може да назначи един арбитър. При така наречените обикновени процедури, например при спорове за спонсорски договори, страните са

относително свободни по отношение на процедурата по назначаване. От друга страна, при производствата по обжалване срещу решения на асоциации или арбитражи на национални спортни арбитражни съдилища, има по-строги правила за назначаване на арбитри. Председателят на апелативния състав назначава Председателя на Арбитражния съд.

Поради тази причина, Председателят на апелативния състав изпълнява особено важна роля чрез възможността си да назначава арбитри. Съгласно Кодекса на САС, той се избира от МСАС (Международния спортен арбитражен съд, административен орган), който е съставен главно от представители на асоциациите. В резултат на това, в производството по обжалване асоциациите косвено имат по-голяма тежест при назначаването на Председателя на арбитражния съд. Този подход е довел до критика на процедурата за назначаване на МСАС. Особено след като опасенията за непоследователно тълкуване на правилата вече не са оправдани от установената съдебна практика на САС. Следователно, би било полезно арбитрите, назначени от страните, да назначат председателя, например, в рамките на определен срок според правилата на САС. Но може да се случи така, че асоциациите индиректно — чрез назначения рефер — да блокират номинацията на председател, когото не искат. Това би имало, така да се каже, „през задната врата“ същия ефект като назначаването на председателя от самия МСАС.

Следователно, би било по-разумно МСАС да изготвя един вид „план за разпределение на работата“ на всеки 2-4 години предварително, в който да се определя кой арбитър какви процедури ще председателства. Това, например, е обичайна практика в обикновеното правораздаване. Това би предотвратило запазването на непрозрачната практика за назначаване на председателя на Апелативния състав. Един предварително установен план за разпределение на работата във всеки случай би противодействал на впечатлението за благоприятна за асоциациите практика за номиниране на председателя.

Въпросът за независимостта на арбитрите

В допълнение към институционалната независимост на арбитражния съд, всеки арбитър в конкретното процесуално производство трябва също така да бъде индивидуално независим и безпристрастен. Това дори е споменато в процесуалните правила на САС в член R33, алинея 1 от Кодекса на САС и отново е изрично регулирано. Независимостта може да бъде разделена на обективен и субективен компонент. Обективният компонент означава, че никой арбитър не може да зависи от която и да е от страните, докато субективният компонент означава психическа независимост, която е свързана с безпристрастността. В допълнение към това, обикновено се прилага формулата, че трябва да има значително съмнение относно независимостта на арбитър въз основа на фактически доказани обстоятелства, за да бъде изпълнено основанието за отказ. Не са достатъчни само подозрения срещу безпристрастността на арбитъра, нито дори неясни намеци от представените доказателства.

Общи изисквания за независимост на арбитъра в спортното правораздаване

Съдебната практика е развила различни групи случаи в това отношение. Например, един арбитър не може да има подчинена позиция спрямо една от страните, например, да бъде неин служител. Други форми на значителни икономически връзки между арбитъра и една от страните също могат да предизвикат подобни съмнения. Федералният върховен съд, обаче, заяви, че уникалните характеристики на спортното правораздаване трябва да се вземат предвид при оценката на независимостта. Федералният върховен съд подчертава, че поради уникалния характер на спортното правораздаване, арбитражите може да са работили преди това за определена цел с една от участващите страни. Федералният върховен съд твърди, че особеностите на спортното право означават, че арбитражите на САС влизат в контакт със спортни организации и адвокати, специализирани в спортното право, без да трябва да се подлага на съмнение тяхната независимост. Една рестриктивна интерпретация често би довела до забавяне на процеса и до увеличаване на възможността за оспорване на решението. Това би противоречало на смисъла на спортния арбитраж и арбитража като цяло, който има за цел да даде възможност за компетентно и, преди всичко, за бързо разрешаване на спорове. Решението на Федералния върховен съд поражда въпроси. В него правилно се посочва, че има достатъчен брой експерти в областта на спортното право. Те се занимават с правни въпроси като арбитражи в САС и, например, като експерти на асоциации.

Въпреки това, следва да се вземат под внимание два фактора: За разлика от търговския арбитраж, страните в процесуалното производство пред САС имат само ограничен избор от арбитражи. В допълнение към това, арбитражът в областта на спорта не е доброволен, поне що се отнася до отношенията между спортистите и асоциацията, а, всъщност, е „наложен“ на спортиста. Поради това, в спортното право би трябвало да се изисква по-висока степен на независимост. Страните, особено спортистите, са лишени от правната си преценка чрез „диктуваната“ от асоциациите арбитражна процедура. Поради това, трябва да се гарантира, че посочените от страните арбитражи нямат никакви връзки със страните, които биха направили така, че те да изглеждат като представители на страните. За тази цел би помогнало въвеждането на правила, които да създават определен стандарт на независимост. МСАС признава, че поради ограничен брой арбитражи, конфликти на интереси могат да възникнат по-бързо, отколкото при търговския арбитраж, особено значително поради нарастването на производствата пред САС. Поради това, с реформата на Кодекса на САС от 2010 г., член 18, алинея 3, от Кодекса на САС, забранява на арбитражите да действат като адвокати в други процесуални производства пред САС. Реформата трябва да бъде подкрепена. Тя намалява риска от възможни конфликти на интереси между арбитражите и помага на САС да постигне едно по-независимо правораздаване.

Приложимост на Насоките на Международната адвокатска асоциация за определяне на независимостта

Тъй като Кодексът на САС само като цяло постановява, че арбитърът трябва да бъде независим, бяха направени опити за адаптиране на специфични стандарти от търговския арбитраж към областта на спортното право. По отношение на САС, например, Федералният върховен съд трябваше да изясни до каква степен нарушенията на Насоките на Международната адвокатска асоциация относно конфликтите на интереси в международния арбитраж показват възможно пристрастие от страна на даден арбитър. Тези насоки съдържат групи от казуси, които показват зависимост или пристрастност на арбитъра. Създадени са три списъка с различни групи. В зависимост от съответния списък, арбитърът няма право да отхвърля своето обжалване за съответното производство. Червеният списък съдържа случаи, в които арбитър сам трябва да оспори своето обжалване, тъй като има значителен конфликт на интереси в тази процедура. Съществува и оранжев списък от случаи, в които арбитърът трябва да установи дали причините, посочени в този списък, засягат неговата независимост. На последно място, съществува зелен списък с група случаи, които не навреждат на независимостта. Член R33, алинея 1, от Кодекса на САС също така предвижда, че арбитражите трябва да разкрият всички обстоятелства, които могат да повлияят на тяхната независимост. За да могат да се класифицират такива обстоятелства, би било желателно създаването на „Директива на САС, определяща независимостта“. Това би било полезна превантивна мярка за идентифициране на възможни конфликти на интереси по време на процесуалното производство. По този начин основанието за оспорване на съдебното решение може да бъде избегнато в началото на процеса.

По-строги изисквания за независимост на Председателя на съда

По правило председателят на арбитражния съд се номинира от официално неутрална трета страна, МСАС (Международен спортен арбитражен съд). Възниква въпросът дали председателстващият арбитър трябва да отговаря на по-високи изисквания относно неговата независимост, отколкото арбитражите, които са посочени от страните. Нито законодателството, нито Кодексът на САС правят разлика между председателстващия и посочените от страните арбитражи. Към Председателя на Арбитражния съд трябва да се прилага по-стриктен стандарт, отколкото към арбитражите, които са посочени от страните. За прилагането на това на практика, би било полезно предварително да се определят ясни граници чрез директиви за това кога даден председател може да бъде отхвърлен или трябва сам да посочи своята липса на независимост. В това отношение трябва да се приветстват съображенията на МСАС, който използва подходи от литературата и планира да създаде специален списък на председателите. Този списък трябва да включва арбитражи, които действат само като председатели. Този списък би могъл да включва и споменатото по-горе разпределение на работата.

Проблемът с липсата на участие на арбитър

В преобладаващата доктрина е общоприето, че в обхвата на КМЧП всички арбитражи трябва да бъдат задължени да участват в разискванията и гласуването.

Неправилно определяне на компетентност или на липса на компетентност

Допълнително основание за отмяна съществува, ако арбитражният съд неправилно е приел своята компетентност или ако няма компетентност. Същото се отнася и ако компетентността изобщо не е проверена или ако е проверена в недостатъчна степен.

Обща информация

Споменатото основание за оспорване се отнася до компетентността на арбитражния съд да се произнесе по конкретния предмет на спора. Ако това бъде преценено неправилно, арбитражното решение може да бъде обжалвано.

Отказът от правото на подаване на жалба и изследване на компетентността на Федералния върховен съд

Арбитражният съд може да реши относно собствената си компетентност. От принципа на добросъвестността произтича, че въпросите относно съдебната организация трябва да бъдат изяснени възможно най-рано. В допълнение към това, целта е да се облекчи арбитражния съд. Решението относно компетентността може постоянно да бъде независимо оспорено. Това произтича от факта, че предварителното решение, с което се потвърждава или отхвърля компетентността, има обвързващо действие за страните, сравнимо с това на окончателното решение.

Процедура Неправилно правно основание

Оспорване е възможно, ако арбитражният съд прецени неправилно правното основание на правомощията си за вземане на решения. В резултат на това арбитражният съд не е имал компетентността, тъй като не е могъл да има компетентност като международен арбитражен съд съгласно арбитражното споразумение.

Арбитраж на предмета на спора

Допълнителен недостатък съществува, ако предметът на арбитражното производство не подлежи на арбитраж. Класически пример за такъв проблем в спортното право са трудовоправните спорове. В Швейцария трудовоправните спорове в обхвата на КМЧП подлежат на арбитраж без ограничения. Съществува риск арбитражът на САС да не бъде наложен за изпълнение в държава, в която страните имат местожителство. Според член V, алинея 2, буква (а), от Нюйоркската конвенция (Конвенция на ООН за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения от 10.06.1958 г., Ню Йорк), арбитражността на предмета на спора в изпълнителното производство се определя съгласно законодателството на държавата, в която се иска изпълнение. Страните трябва да имат предвид този риск, преди да започнат съдебен спор пред САС. Това означава, че много правни спорове могат да бъдат изслушани в Швейцария пред арбитражен съд, въпреки че други правни системи изключват това.

Изискванията на арбитражното споразумение като основа за компетентността на арбитражния съд

Преобладаващото мнение в Швейцария е от различно правно естество с елементи на материалното и процесуалното право.

Приложимо право за оценка на ефективността

Всяко арбитражно споразумение се разглежда индивидуално от Федералния върховен съд по отношение на неговата материална ефективност. Арбитражното споразумение трябва да има сила поне по един от следните три начина: то трябва да съответства на правото, избрано от страните, на правото, приложимо към спора, или на швейцарското право. Следва да се отбележи, че цялата валидност трябва да произтича от една от трите правни системи.

Изисквания към формата на арбитражното споразумение

Единственото формално изискване е, че то трябва да бъде в писмена форма.

Материална валидност и обхват на арбитражното споразумение

От материална гледна точка арбитражното споразумение трябва да е сключено въз основа на едновременни декларации за намеренията. Останалите условия за ефективност, като правоспособност и ефективно представителство, трябва да бъдат изпълнени. Трябва да бъде определено приложимото право.

Широко тълкуване на арбитражните споразумения от Федералния върховен съд

В своята съдебна практика Федералният върховен съд е установил, че споразумението трябва ясно да посочва, че страните желаят да отнесат спора до арбитраж, като се изключват обикновените съдилища. Международните асоциации могат да наложат правния маршрут към САС чрез регулаторната верига „международна асоциация – национална асоциация – спортист“. Въпреки това, това не дава на САС никаква „универсална компетентност“ в спортното право. Решенията на националните федерации, които не се отнасят до допинг случаи, не могат незабавно да бъдат внесени пред САС за преглед от международните федерации. В областта на санкциите за допинг член 13 на Световната антидопингова агенция WADA е разрешил на международните федерации да внасят за разглеждане съдебни дела за допинг пред САС, без да са били страна в предходните производства. При други спорове няма подобни правила. В областта на допинга това означава, че благодарение на регулаторната верига, описана по-горе, и с помощта на WADA, допинг санкциите винаги могат да бъдат договорени след приключването на последната инстанция пред САС. От една страна, това е желателно в смисъл на единно правораздаване. От друга страна, това също така трябва да бъде стимул за отговорните лица за по-нататъшно намаляване на недостатъците, споменати по-горе, относно независимостта на арбитражния съд.

Ограничения на компетентността на САС

Независимо от общо взето „благосклонно“ тълкуване на арбитражните споразумения към САС, Федералният върховен съд вече е набелязал границите на юрисдикцията на САС по един или друг случай. Това, което е

решаващо, е, че в случай на конфликт по отношение на компетентността или на арбитражните клаузи, трябва да е ясно отвъд договорните разпоредби, че съществува воля за отнасяне на спора пред арбитражен съд.

Контрол на съдържанието на арбитражните споразумения и проблемът с "натрапения" арбитраж в спорта

Арбитражните споразумения в спорта често се оправдават с позоваване на устава на асоциацията във формулярите за прием за членство в асоциацията.

Арбитражно споразумение

За да бъде ефективно едно арбитражно споразумение, Федералният върховен съд изисква спортистът да е добре запознат с арбитражната клауза. Следователно, съгласно съдебната практика на Федералния съд, един професионален спортист не може, въз основа на арбитражните клаузи, обичайни в неговата сфера на дейност, да се позовава на факта, че такава арбитражна клауза е изненадваща за него. Спортистът ще трябва да обясни конкретните обстоятелства, поради които не е бил наясно относно арбитражното споразумение и поради които не е трябвало да се съобразява с него. Във всеки случай се приема, че професионалните спортисти и спортистки са наясно с арбитража в спорта.

„Натрапеният“ арбитраж

Въпросът за доброволността е особено проблематичен в случай на изключване на надлежен съдебен процес. Това е следствие от съгласието на асоциациите за арбитражни клаузи, позоваващи се на устава на асоциацията. Под въпрос е дали спортистите могат да разрешат конфликта чрез арбитраж или чрез обикновено правораздаване. Спортистите, но също така и клубовете, са зависими от монополното положение на съответните международни спортни федерации, които да ги допускат до участие в състезанията. В крайна сметка, в по-голямата част от спортовете има само една световна спортна федерация и само една национална спортна федерация за всяка страна (т.нар. „принцип на едно място“). Поради тази причина, спортистите се оказват в "структурно по-неблагоприятно положение" в сравнение със спортните федерации. Те нямат друг избор, освен да приемат арбитражното споразумение, за да могат да участват в престижни състезания или лиги. Следователно, в повечето случаи, арбитражното споразумение най-вероятно няма да е доброволно. Дори Федералният върховен съд заявява, че в спорта има йерархична връзка между федерациите и спортистите, което намалява свободата на избор на спортистите, като, в този контекст, също говори за „принудителен арбитраж“. Това повдига въпроса за степента, до която този проблем може да издържи на „наложеното“ арбитражно споразумение за преглед на съдържанието.

Контрол на съдържанието въз основа на разпоредбите на швейцарското законодателство

Арбитражното споразумение представлява договор, който, съгласно материалното право, подлежи на проверка за неговата ефективност. Що се отнася до доброволността, този договор трябва да бъде съпоставен с

разпоредбите на швейцарското законодателство, което защитава свободната воля на страните. Първата разпоредба, която е от значение, е член 27 от Гражданскопроцесуалния кодекс на Швейцария. Според неговите разпоредби „никой (...) не може изцяло или частично да се откаже от своите права и дееспособност“ (алинея 1) или „да се откаже от свободата си или да я ограничи до степен, която противоречи на общоприетия морал“. Член 27 от Гражданскопроцесуалния кодекс на Швейцария е класическа защитна разпоредба в швейцарското право, която защитава дадена страна от прекомерни задължения. Поради тази причина, Федералният върховен съд като цяло се произнася по арбитража, че арбитражното споразумение е несъвместимо с член 27 от Гражданскопроцесуалния кодекс, ако отваря възможност за арбитражен съд, който не може да гарантира независима юрисдикция, против волята на дадена страна. Едно „натрапено“ арбитражно споразумение също така оказва влияние на правата на личността. Съдът, обаче, е подчертал, че арбитражното споразумение не е автоматично невалидно, ако една от страните се възползва от своите социални или икономически съображения при сключването на арбитражното споразумение. Това трябва да важи дори ако се отнася до участието в спортни състезания, т.е. ако е засегната професионалната практика на спортиста.

Влияние на ЕСПЧ (Европейския съд по правата на човека) върху арбитражното споразумение

В допълнение към швейцарското право, арбитражното споразумение трябва да бъде преценено и спрямо член 6, алинея 1, от ЕКПЧ (Европейската конвенция по правата на човека). Федералният върховен съд на Швейцария първоначално прие, че ЕКПЧ не обвързва този частен арбитражен съд, тъй като тя се прилага само към държавните съдилища. В последните решения това виждане беше частично изоставено и обвързването на частните арбитражни съдилища с член 6, алинея 1, от ЕКПЧ е било признато. Следователно, юрисдикцията на Федералния върховен съд не е еднаква. В литературата съществуват мнения и в двете посоки. Едното мнение отрича приложимостта на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ към арбитража, тъй като формулировката на разпоредбата обхваща само „основан на законодателството съд“, докато арбитражният съд е частна институция. Другата гледна точка, обаче, следва мотивите на Федералния върховен съд, че съществува задължение по силата на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. Арбитражните решения са приравнени по закон на решенията на обикновените съдилища, поради което арбитражните производства трябва също така да включват и точните изисквания за независим правен орган. В допълнение към това се твърди, че възможността за арбитраж може, поне косвено, да се припише на законовите разпоредби, което означава, че тя трябва да се вписва и в държавна регулаторна рамка. В крайна сметка, по-добрите доводи са в полза на прилагането на ЕКПЧ в спортния арбитраж. Както е описано, правният маршрут към САС, всъщност, е „наложен“ на спортиста. При това положение, няма значение дали законодателството насочва някого към определена

юрисдикция за правна защита или държавата оставя това на „заместващ законодател“. И в двата случая държавата установява определено директно или индиректно правораздаване. Този компетентен съд, обаче, трябва да бъде в съответствие с член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. Това също така е в съответствие и със съдебната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Следва да се отбележи, че ЕКПЧ не може да бъде директно приложена към арбитража. Тя вменява задължение на договорните държави, но не и на частни трети страни, което включва и частен арбитражен съд. Държавните съдилища, обаче, са задължени от ЕКПЧ да гарантират, че основните ценности на ЕКПЧ също така се спазват и при арбитражните производства. Следователно, член 6, алинея 1, от ЕКПЧ има поне индиректно въздействие върху трети страни при арбитража. На последно място, производството по преразглеждане пред национален съд не е процедура, отнасяща се до гражданскоправни иски или задължения, а просто проверява дали процесуалните правила и основните принципи на правото са били спазени. ЕСПЧ ясно е посочил, че си запазва правото, въз основа на ЕКПЧ, да преразгледа държавния контрол върху арбитражните решения. Самият Федерален върховен съд предостави правилният механизъм за прилагането на ЕКПЧ към арбитража в иск за отмяна срещу решение на CAS: Приложимостта на ЕКПЧ трябва да се вземе предвид при тълкуването на основанията за оспорване, тоест, и в рамките на член 190, алинея 2, буква (b), от КМЧП и, следователно, при преразглеждането на арбитражното споразумение.

Балансиране на интересите

От една страна, съществуват правото на спортистите на техен правен съдия и тяхната свобода на решение, принципът на равно третиране и принципът на честната игра. От друга страна, МОК, WADA (Световната антидопингова агенция) и спортните федерации са заинтересовани от единно правораздаване в областта на спорта. На първо място трябва да се вземат предвид специфичните характеристики на спорта. Би имало вредни последици, ако по принцип всяка арбитражна клауза, която не е сключена доброволно, бъде обявена за невалидна. Всеки спортист би могъл да заведе иск пред съд, така че особеностите на различните правни системи и съдебни производства да създадат различна съдебна практика. Предизвиква опасение обстоятелството, че националните съдилища могат да бъдат малко по-снизходителни към местните „спортни богове“, отколкото вероятно би било подходящо. Уеднаквеното регулиране на правораздаването в полза на арбитражен съд противодейства на подобно правно фрагментиране. В допълнение към това, съществуват множество доводи защо арбитражът може да бъде градивна структура за спортиста. Например, поради своята специализация, един спортен съд има по-голяма професионална компетентност и по-кратка продължителност на производството. Следва да се отбележи, че спортистът може да предпочете обикновените съдилища в конкретен случай. По този начин, той може да бъде уверен, че неговите права са по-добре защитени от „неговия“ държавен съдия. Следователно,

разрешаването на конфликти чрез САС е също така и в интерес на спортистите. Този подход беше последван от Федералния върховен съд, който счита арбитражното споразумение за ефективно, дори при липса на доброволност, поради бързото разрешаване на конфликти пред САС и поради експертния опит на арбитрите. Въпреки това, гледната точка, че съществуващите арбитражни клаузи като цяло са ефективни, не може да бъде напълно приета тук. Спортният арбитражен съд наистина има повече преимущества, отколкото недостатъци за спортиста. Не бива да се забравя, обаче, че спортистът трябва да се откаже от претенцията си за правосъдие по член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. Чрез арбитражното споразумение той се отказва от възможността за предявяване на иск пред държавен съд, който отговаря на изискванията на правовата държава. Разбира се, той все още може да подаде жалба относно определени процесуални грешки и относно нарушаването на основни правни принципи пред държавен съд чрез член 190, алинея 2, от КМЧП. В подобен случай, обаче, защитата от държавния съдия е възможна само в ограничена степен. Вторият вариант – директен иск пред държавния съд, ще се провали, тъй като асоциацията възразява срещу арбитражното споразумение. От това може да се направи извода, че чрез изключването на обикновения съдебен процес с помощта на наложено арбитражно споразумение, спортистът се отказва от воденето на дело пред държавен съдия, но не се отказва от правата си по член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. В крайна сметка, спортистът няма избор, освен да приеме арбитражното споразумение. Отказът от права по член 6, алинея 1, от ЕКПЧ, обаче, трябва да бъде добровolen. В противен случай, той не би имал последици. Поради този резултат, възниква въпросът дали арбитражното споразумение е било сключено недоброволно и, съответно, дали винаги нарушава член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. Разрешение на този въпрос може да бъде постигнато чрез съдебната практика на ЕСПЧ. Първоначално отношението на ЕСПЧ към арбитража възниква предимно в контекста на законно разпореден арбитраж, тоест, „наложен“ от държавата. ЕСПЧ счита това за съвместимо с член 6, алинея 1, от ЕКПЧ, при положение, че принципите, заложиени в ЕКПЧ, не бъдат подкопани. В едно по-скорошно решение ЕСПЧ за първи път се занимава с проблема с „наложените“ арбитражни споразумения между частни страни. Съответно „наложеният“ на дадена страна арбитраж трябва да отговаря изцяло на изискванията на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. В противен случай, държавен съд не може да откаже своята юрисдикция, въпреки наличието на арбитражна клауза, тъй като тогава се нарушава правото на достъп до съд, гарантирано от член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. Тук ЕСПЧ посочва, че член 6, алинея 1, от ЕКПЧ в това отношение действа и като защитна разпоредба за по-слабите участници на пазара. Разпоредбата има за цел да гарантира, че те разполагат с адекватни средства за защита, включително със съд, който отговаря на изискванията на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ. Изброените аргументи и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека позволяват да се направи следното заключение: Самото задължение за сключване на арбитражно споразумение

не означава непременно, че арбитражното споразумение нарушава ЕКПЧ. Тъй като спортните асоциации имат своето монополно положение и тъй като съществуват по-слаби участници на пазара (спортистите в спорта), е възможно да се говори за "наложен" арбитраж. Към арбитражната процедура трябва да се прилага по-стриктен стандарт, отколкото в случаите на доброволно споразумение. Нарушение на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ може да бъде избегнато, ако принципите на член 6, алинея 1 бъдат съблюдавани при самото арбитражно процесуално производство. Това означава, че арбитражният съд трябва да предложи процесуален стандарт, сравним с този на държавен съд, по отношение на организацията, независимостта и начина на процесуалното производство. Федералният върховен съд описва САС като достатъчно независим арбитражен съд. Въпреки това, все още съществува възможност за подобрене по отношение на организацията, начина на арбитражното производство и избора на арбитри, за да се създаде собствена „спортно правораздаване“ за правната система на спорта. Правилно Федералният върховен съд трябва да подложи „наложените“ арбитражни споразумения на преглед на съдържанието, но не трябва да ги обявява за невалидни, защото са възникнали в резултат на социална или икономическа принуда. Въпреки това, дори в по-голяма степен, отколкото в случай на „доброволно“ договорено арбитражно производство, той трябва да гарантира, че САС отговаря на изискванията за върховенството на закона. По отношение на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ, този стандарт е по-висок, отколкото за „обикновен“ арбитражен съд. По-специално, трябва да се внимава, за да се гарантира, че съдът е достатъчно независим и безпристрастен, че се спазват принципите на справедлив процес, както и че процесът по принцип е открит за обществеността. Ако това не може да бъде гарантирано, решението трябва да бъде отменено, тъй като арбитражното споразумение непропорционално дискриминира спортиста.

Спорни моменти, които не са били отнесени до арбитражния съд или правни искиове, които са били оставени неразрешени

Според процесуалното правило „съдът не може да решава повече от това, за което е бил сезиран“. Това обхваща случаите, в които съдът присъжда повече, отколкото е било поискано (например, лихва върху печалбите, въпреки че не е било поискано), присъжда нещо различно от поисканото (намаляване вместо обезщетение за вреди) или е оставил правни искиове неразгледани. Особено в допинг случаите, арбитрите на САС трябва да бъдат внимателни, за да не нарушат споменатото процесуално право. Процесуалното правило, че „съдът познава закона“ също така се отнася и за арбитражния съд. Изключение от принципа „съдът познава закона“ се прави, ако страните се споразумеят да ограничат прилагането на закона до конкретни искиове, като по този начин ограничат правораздаването на арбитражния съд относно прилагането на закона. Ако, в противоречие на споразумението между страните, съдът въпреки това използва искиове, които са били изключени от страните, за да обоснове своето решение; той надхвърля своята компетентност. В подобен случай, обаче, се дава основание за обжалване за липса на компетентност.

Всеобхватни клаузи

Особено в съдебната практика на САС често съществуват така наречените всеобхватни клаузи („Всякакви следващи правни обжалвания или правни обжалвания с по-широк обхват се отхвърлят“). Според член 190, алинея 2, от КМЧП, е спорно дали тези клаузи, които са формулирани доста общо, не биха могли да доведат до основание за отмяна, тъй като предполагат съмнението, че конкретни правни жалби не са били разгледани достатъчно, преди да се вземе решение. Според мнението на Федералния върховен съд това представлява отлично свързано с инцидента отхвърляне на всички недопустими молби.

Процесуални гаранции

Производството трябва да гарантира на всяка страна равнопоставеност на страните, тоест, да дава еднаква възможност за представяне на средствата на ищеца или на ответника в процеса, както и за представяне на съответната правна позиция. Нарушението на правото на изслушване при арбитраж трябва да бъде посочено незабавно в производството; в противен случай вече не може да се позовава на него в производството по обжалване.

Формален отказ за правораздаване

Основание за анулиране се дава само когато е налице формален отказ от правосъдие; това означава, че неправомерното събиране на доказателства е резултат от нарушаване на правата на участие на страните. Например, арбитърът по невнимание пренебрегва изложението на дадена страна. Спорно е дали съдът има задължение да обоснове решението си скоро след това. В част от литературата се твърди, че задължението за мотивиране на елементарните изисквания е едно от арбитражните решения и е задължително. Обсъжда се също така и дали във връзка с правото на изслушване е подходящо дадена страна да настоява за публичен процес. Следвайки процедурите на САС, методите са основно съгласно чл. R43 от Кодекса на САС, процесуалното производство не е публично и публика може да бъде допусната до процеса само със съгласието на двете страни или със заповед на Председателя. Федералния съд е на мнение, че член 30, алинея 3, от Федералната Конституция на Швейцария (Процесът трябва да е публичен), както и член 6, алинея 1, от ЕКПЧ (публично изслушване и безпристрастен съд) не се отнасят до процедурите за доброволен арбитраж, като препратките в тази връзка се основават на неговата последователна позиция. Решението на Федералния съд не е правилно. Както вече беше обяснено, член 6, алинея 1, от ЕКПЧ няма директен ефект върху трети страни при арбитража, но индиректно се взема под внимание.

Нарушение на фундаментални принципи на процесуалното производство

Петото основание за оспорване е оплакването за нарушение на основните принципи на процесуалното производство. За да се случи това, съдебното решение трябва да бъде несъвместимо с процесуалните правила. Разпоредбата на член 190, алинея 2, на КМЧП е, според общо възприетото мнение, че не се

приравнява към фундаменталния швейцарски принцип на производството по член 19, алинея 2, от швейцарския Кодекс за задълженията. Вместо това, това е основен международен принцип на процесуалното право, тоест, набор от стандарти, които се прилагат в международните отношения. Не е ясно, обаче, според коя директива се определя съдържанието на основните принципи на процесуалното право, тоест, дали за него се прилага швейцарският или международният стандарт. Федералният върховен съд и преобладаващата доктрина са склонни да използват международния стандарт. Въпреки че швейцарското право трябва да остане отправната точка за конкретизирането на международното право, международното право е основата за определяне на основните международни принципи. Един международен арбитражен съд често трябва да прилага материалното право на страна, различна от Швейцария. Това, обаче, означава, че трябва да спазва преди всичко основните принципи на правото на другата правна система, когато взема своите решения. В подобни случаи това не би било справедливо. След това решението на арбитражния съд ще бъде съпоставено с основните принципи на швейцарското право в производството по отмяна. Особено в областта на спортната юрисдикция, това е комбинация, която често се среща. Често спорове без местна връзка с Швейцария биват отнасяни до САС. Поради тази причина, контролът върху арбитражното решение чрез универсалните фундаментални принципи на правото изглежда по-подходящ. Юрисдикцията, обаче, няма да може да се осъществи изцяло, без да се гледа през „швейцарски очила“, тъй като Федералният върховен съд се намира в Швейцария и съдиите обикновено завършват юридическото си обучение в Швейцария. Освен това трябва да се отхвърли твърдението, че за да се осъществи намесата на основните принципи на процесуалното право, фактите по делото трябва да показват специална вътрешна връзка, както изискват някои части от литературата. На последно място, фактът, че САС е базиран в Швейцария (в противен случай КМЧП не би бил приложим) означава, че всеки правен спор пред САС има достатъчна връзка с Швейцария. Там идеята за честна игра е преобладаващ принцип, който би бил нарушен от неравностойно третиране на спорове, свързани с Швейцария, и международни спорове. Едно арбитражно решение е несъвместимо с процесуалното, ако са нарушени и погазени основни принципи на правото и общопризнати процесуални принципи. Принципите на справедлив съдебен процес, като тези, посочени в член 6, алинея 1, от ЕКПЧ, се признават като общи принципи на процесуалното право. По този начин се прилага принципът на добросъвестността в производството, тоест, противоречащото поведение на съда или на дадена страна може да бъде оспорено съгласно член 190, алинея 2, буква (е), от КМЧП. Все още е спорно дали едно арбитражно решение, което е издадено без обосновка, може да бъде оспорено. Тъй като е възможно да се откаже от изложението на основанията съгласно швейцарското право, това не може да се причисли към основните процедурни принципи на арбитражното производство. В допълнение към това, според гледната точка изразена тук, фундаменталните принципи на

процесуалното право имат международно измерение. Процесуалният принцип да не се съди два пъти по едно и също дело се използва главно в законодателството за обществени санкции, като, например, приложение в наказателните дела. Поради йерархичната организационна структура на състезателния спорт, сега и в областта на допинг санкциите, дискусиата дали има забрана за двойна опасност влиза в действие. Наистина трябва да е възможно да се улесни повторното отваряне на делото в сравнение с наказателното производство, така че допинг нарушителите да могат да бъдат наказвани със задна дата. Ако някой иска да претендира за нарушение на принципа да не бъде съден два пъти по едно и също дело в областта на допинга, той трябва да прецени дали второто производство се занимава със същия предмет на спора, както в предварителното производство. Това не е така, ако поведението има последици не само по наказателното, но и по гражданското, административното или дисциплинарното право, които последици също трябва да бъдат санкционирани. Независимо от това дали принципът да не бъдеш съден два пъти за един и същи случай се прилага за забрани за допинг, са възможни множество санкции за допинг нарушение, при условие че съответната забрана има различен защитен ефект от предишната.

Възниква въпросът кои принципи на производството трябва да се считат за толкова съществени, че във всеки случай да бъдат спазвани от арбитражния съд. По-специално, това са принципът на спазване на договора: забраната за злоупотреба с права, принципът на добросъвестността, забраната за отчуждаване без обезщетение, забраната за дискриминация и защитата на недееспособното лице.

На последно място, прегледът на съдържанието на арбитражното споразумение вече проучва дали принципът на доверието при арбитражното споразумение е съвместим или не. Принципът на доверие, известен като "принцип на добросъвестност", според преобладаващото мнение, е част от всеки правен ред. Арбитражните клаузи, договорени чрез позоваване на устава на асоциацията, не нарушават обществения ред.

Арбитражният съд и държавният съд трябва да спазват забраната за дискриминация. След това е забранена само дискриминацията въз основа на произход (както на произход, така и на националност), поради здравословно състояние, сексуални предпочитания и политически възгледи. Федералният съд е тълкувал този принцип като много рестриктивен.

Съществуване на „спортно право“?

Съдебната практика прилага концепцията за основните процесуални принципи на законодателството много ограничително и я ограничава до няколко основни процесуални принципа. Днес трудно могат да възникнат нарушения на фундаментални процесуални принципи на универсалното правораздаване. Поради това, член 190, алинея 2, буква (е), от КМЧП рядко се използва при спортния арбитраж. Докато една част търси само по-малко ограничително приложение, други призовават за пълно предефиниране на основния принцип на процесуалното право в областта на спорта. Това би

трябвало да позволи на Федералния съд да преразглежда арбитражните решения, за да види дали те също зачитат основните права на спортистите от съществена гледна точка. Това също трябва да бъде професионална свобода, произтичаща от правото на лична свобода и лична реализация и може също да се разглежда като основен правен принцип. Това осигурява защита не само срещу намесата на държавата, но и срещу намесата на частни лица. Също така, спортните клубове и организации трябва да съблюдават тези принципи в своите устави и решения. Едно пожизнено наказание сериозно нарушава правата на спортиста. Подобно наказание на практика би означавало край на кариерата и по този начин би довело до лишаване от правоспособност.

В допълнение към това, споровете обикновено се решават чрез доброволно арбитражно споразумение пред САС. Страните са наясно, че ще могат да обжалват само пред Федералния съд на Швейцария с неговото ограничително прилагане на основните процесуални принципи на правото. Това, обаче, трябва да се разглежда по различен начин по отношение на наказанията и санкциите на асоциациите. От една страна, в тази област се прилага вътрешното законодателство и арбитражите на САС провеждат съдебно обучение. В някои случаи се говори дори за *Lex Sportiva*, тоест като една от неговите правни системи. Независимо дали спортното право се счита за отделен правен ред или не, там се изисква различен стандарт за контрол в сравнение с другите области на правото.

От друга страна, както вече беше посочено няколко пъти, спортният арбитраж е наложен на спортистите от федерациите. В резултат на това, изискванията на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ трябва да се прилагат за арбитражната процедура. Изискването за по-малко ограничителен подход трябва да се прилага в още по-голяма степен за спортния арбитраж. Особено в областта на санкциите за допинг, е възможно неравнопоставено третиране, така че един спортист да получи „само“ тримесечна забрана, а другият да бъде лишен от права за шест години за подобна ситуация. Равнопоставеното третиране би помогнало арбитражът да получи по-голямо признание сред спортистите.

Възможност за правно изключване на обжалването

В швейцарските разпоредби за международен арбитражен съд, изложени в член 192, алинея 1, от КМЧП, особеността на предварителното споразумение за отказ от правно оспорване като средство за защита. Обективният обхват на споразумението е ограничен до формулировката на „Оспорване на арбитражните решения“. Трябва да бъдат отчетени всички видове подлежащи на действие арбитражни решения, предварителни, междинни и частични окончателни арбитражни решения. Това е пълно, ефективно споразумение за отказ; Федералният съд не започва процедурата. На страните не е позволено да имат своето „седалище“ в Швейцария, което означава, че нямат нито местожителство, нито обичайно местопребиваване в Швейцария.

Отказът може да бъде включен в арбитражното споразумение или да бъде договорен впоследствие. Законодателството изисква „изрично изявление“,

което да включва отказа. Отказът представлява споразумение между страните, които се отказват, и, следователно, трябва да отговаря на общите материални изисквания, така че да има съвпадащи декларации за намерение. Спорно е по кое законодателство трябва да се провери материалната ефективност на отказа. Причината е, че отказът представлява допълнителен елемент към арбитражното споразумение; следователно законът, който е приложим към арбитражното споразумение, трябва също така да се прилага и към отказа. Другото мнение, обаче е, че отказът винаги трябва да се преценява спрямо швейцарското законодателство. Отказът отменя правораздаването на швейцарския държавен съд, поради което материалното право на валидността му трябва да се преценява според швейцарското право. Няма причина, поради която отказът съгласно швейцарското законодателство трябва да бъде разгледан за неговата материално-правна валидност, ако страните изрично са предвидили различен правен ред за тази цел. В крайна сметка, арбитражът е отказ от частна автономия, в която страните могат сами да определят приложимото право, в допълнение към процедурните договорености. Следователно, при липса на изрично споразумение между страните, изглежда разумно да се направи оценка на материалната валидност съгласно швейцарското законодателство.

Тук, обаче, поради особената йерархична ситуация в състезателния спорт, е необходимо съдържанието да бъде проверено с оглед на това дали и до каква степен декларациите са доброволни. Спортистът има възможността на участва в състезания, само ако приеме условията на асоциациите. Предоставен му е избор дали се съгласява с намеса в неговото самоопределение, физическата му неприкосновеност и личния му живот или ако се откаже от професията си. Според член 28, алинея 2, от Гражданскопроцесуалния кодекс на Швейцария, такова нарушение може да бъде обосновано само чрез изрично съгласие. От една страна, асоциацията получава по-бърза правна сигурност чрез отказа от обжалване.

От друга страна, върху спортиста се извършва нарушение от наложения отказ на правото му на личност, тъй като или има право на контролен орган, или трябва да се откаже от професионалната си практика. Следователно, защитата на правото на личност на спортиста има по-голяма тежест от интересите на асоциацията. В спорта подобен отказ от правото на обжалване не издържа на член 27 от Гражданскопроцесуалния кодекс на Швейцария. Според гледната точка, изразена тук, наложеното арбитражно споразумение е позволено само в ограничена степен, тъй като лишава спортиста от неговото право на държавен съдия. Поради това трябва да се прилага по-строг стандарт при отказ от каквито и да било правни средства за защита, тъй като това лишава спортиста от последната възможност да потърси правна защита пред държавния съдия. Федералният съд също така би трябвало да промени мотивите си при оценката на арбитражните споразумения в спорта, като се има предвид скорошната съдебна практика на ЕСПЧ.

Според член 192 от КМЧП, отказът от обжалване е много труден и правно осъществим в обхвата на наказанията и санкциите от асоциациите. Той наистина не може да се приеме чрез препратки към клаузите в правилника. Независимо от това, решението не трябва да се прилага еднакво за всички дисциплини в спорта. Централите на международните спортни федерации често са разположени в Швейцария. В този случай не възниква въпросът дали договореният по-рано отказ от обжалване продължава да съществува. Той може да подчертае, че решението сега се прилага еднакво в случаите на „принудителен“ арбитраж в спорта, че предварително договореният отказ от обжалване е неефективен. Това повдига въпроса дали това намаляване не трябва да се разшири до всички случаи, когато се изключва изпълнението на арбитражното решение, и по този начин възможните последващи действия на Конвенцията на ООН за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения от 10.06.1958 г. (Нюйоркска конвенция, NYC). Ако в такива случаи би бил разрешен отказ от обжалване, загубилият ищец вече не би имал възможност да поиска преразглеждане на решението за груби процедурни и материални грешки. Така че няма възможност за последваща проверка.

Глава трета “ВЪЗМОЖНОСТТА ЗА ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ НА ПРОЦЕСА”

Член 190а от КМЧП разкрива още една възможност за последващ преглед на съдебното решение на САС и на обжалването. Крайният срок за преразглеждане е 10 години. В рамките на десетгодишния срок трябва да бъдат открити причините за преразглеждането. САС трябва да подаде искане за повторно разглеждане на делото в рамките на 90 дни след проучване на причината за преразглеждането. Преразглеждането няма научна стойност по отношение на процесуалните пропуски на Спортния арбитражен съд; поради тази причина третата глава го изследва накратко. Недостатъците са същите както при обжалването, но не е било възможно да бъдат открити по време на първия процес. Преразглеждането е извънредно средство за правна защита, което трябва да коригира крайното решение, ако то е било основано на фалшиво свидетелство, било е следствие от престъпно действие или на пристрастност или на зависимост на арбитъра. Преразглеждането позволява повторен процес.

Глава четвърта “ДРУГИ СРЕДСТВА ЗА ПРАВНА ЗАЩИТА”.

Четвъртата глава представя възможните средства за правна защита, като накратко обсъжда тяхното практическо значение.

Иск за обявяване на недействителност на арбитражно решение

Самият Федерален върховен съд е подкрепил мнението, че трябва да се приеме възможността за иск за обявяване на нищожност на арбитражно решение. Възможно е да съществуват сериозни недостатъци, които да правят арбитражното решение оспоримо и невалидно. Тези недостатъци, обаче, трябва да са толкова сериозни, че вече да не е възможно да се говори за

арбитражно решение. Би трябвало да е възможно да се посочват такива недостатъци безкрайно. Практическото значение на този спор вероятно ще бъде незначително за спортния арбитраж и особено за процедурните правила на Спортния арбитражен съд.

Обяснение и коригиране на арбитражните решения

Самият арбитражен съд е отговорен за обявяването и за коригирането на едно решение. Според R63 от Кодекса на Спортния арбитражен съд, обяснението и коригирането на решението може да се заяви в рамките на 45 дни от приемането на арбитражното решение.

Глава пета “ИЗВОДИ И ПРЕДЛОЖЕНИЯ”

Анализът потвърждава, че съществуващият концептуален дефицит на процесуалните действия на САС трябва да бъде преразгледан. Дефинирани са няколко правни точки за успешно прилагане на Процесуалните правила на САС. Беше научно необходимо не само да се покажат резултатите от анализа, но и да се представят възможни решения. Новите предложения за процесуалното производство в САС и Федералния върховен съд позволяват да се подобри не само качеството на процесуалното производство в САС, но и подпомагат Федералния върховен съд при прилагането на нови стандарти в спортното право.

IV. ПО-ВАЖНИ НАУЧНИ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Основните изводи, препоръчани в дисертационния труд, включват:

1. Спортният арбитражен съд е основна институция за съвременния международен състезателен спорт. Той осигурява еднакво тълкуване на законодателството за спортните асоциации. Ако беше възможно да се прибегне до правно действие на държавния съд, би имало риск от непоследователно тълкуване и прилагане на спортното право поради различните правни системи. Подобно развитие също така не би било в интерес на спортистите. Не остава нищо друго, освен да се даде тласък за конструктивното правно развитие и реформи на Спортния арбитражен съд.

2. Арбитражното решение на Спортния арбитражен съд не трябва да бъде последната дума в спортните съдебни производства. Съществуват възможности арбитражното производство да бъде разгледано от държавен съдия. Според член 190, алинея 2, от КМЧП, може да бъде направено обжалване пред Федералния върховен съд на Швейцария и да се подаде иск за отмяна. Решение относно анализ на закона за Спортния арбитражен съд и решенията на Федералния върховен съд на Швейцария по дела за спортен арбитраж разкрива, че на пръв поглед арбитражните производства пред Спортния арбитражен съд, изглежда, отговарят на общите изисквания на процесуалното правило в повечето случаи. По-внимателно разглеждане на отделните жалби разкрива съмнения относно върховенството на закона на процедурите на САС.

3. Настоящите съмнения относно върховенството на закона трябва да бъдат премахнати възможно най-скоро. Арбитражното производство пред Спортния арбитражен съд трябва да бъде допълнително реформирано, за да се гарантира процедура, основана на правилата на закона.

Би било логично най-после да се премахне системата на затворения списък на арбитрите и да се даде възможност за свободен избор на арбитри. Затвореният списък от арбитри не гарантира безпристрастността или независимостта на арбитъра. На практика спортистите имат малко влияние върху състава на списъка с арбитрите. Асоциациите са имали много по-голямо влияние от спортистите при изготвянето на списъка, поради което независимо посочване в списъка с арбитрите е било невъзможно. Отварянето на списъка би помогнало да се увеличи прозрачността на процедурите и да се подобри образа на САС в правните кръгове.

В производствата по обжалване относно законосъобразността на решенията на асоциациите, асоциациите косвено имат превес при назначаването на председателя на арбитражния съд. Освен това председателите на Спортния арбитражен съд вече не би трябвало да се определят от Международния спортен арбитражен съд, а следва да се създаде график на отговорностите предварително; това би могло, например, да бъде отделен списък от арбитри, подходящи за председателската позиция.

Арбитражът в областта на спорта не е доброволен, поне що се отнася до отношенията между спортист и асоциация, а всъщност е „наложен“ на спортиста. Следователно, в спортното право трябва да се изисква по-висока степен на независимост. Страните, особено спортистите, са лишени от своята правна преценка чрез арбитражната процедура, която е продиктувана от асоциациите. Следователно към председателя на арбитражния съд трябва да се прилага по-строг стандарт, отколкото към арбитрите, които са посочени от страните. За прилагане на практика би било полезно предварително да се определят ясни граници чрез директиви за това кога даден председател може да бъде отхвърлен или трябва сам да посочи липсата си на независимост.

Що се отнася до член 6, алинея 1, от ЕКПЧ, този стандарт трябва да бъде по-висок от този за "обикновен" арбитражен съд. По-специално, трябва да се положи старание, за да се гарантира, че съдът е достатъчно независим и безпристрастен, че се спазват принципите на справедлив процес и че процесът по принцип е открит за обществеността. Ако това не може да бъде гарантирано, решението трябва да бъде отменено, тъй като арбитражното споразумение непропорционално дискриминира спортиста.

4. Спортният арбитражен съд трябва да продължи да работи за това да бъде по-независим. Първоначално бяха предприети важни структурни реформи на Спортния арбитражен съд през 1994 г. След това, обаче, реформи са били правени само в редки случаи. Съществува зависимост от МОК чрез текущата система на финансиране. Следователно, тази процедура би трябвало да бъде отменена, като вместо нея би трябвало да бъдат създадени нови възможности за финансиране. За да се противодейства на подозрението срещу

отделните арбитри, че те не са достатъчно безпристрастни или независими, би било полезно да се направи справка с други насоки на арбитражния съд относно независимостта на арбитрите, например, да съществуват отделни „Насоки на Спортния арбитражен съд относно определяне на независимостта“. При това трябва да вземат предвид и специфичните характеристики на спорта. Конструкцията на процедурата също така трябва да се основава на конституционни стандарти. Поради тази причина би трябвало да се изисква устното производство пред Спортния арбитражен съд по принцип да бъде достъпно за обществеността.

5. Но не само Спортният арбитражен съд трябва да претърпи няколко реформи; апелативните съдилища, преди всичко Федералният върховен съд на Швейцария, също трябва да преразгледат своето правораздаване. Основанията за оспорване на член 190, алинея 2, от КМЧП следва да бъдат тълкувани по-малко ограничително. Според Федералния върховен съд на Швейцария преразглеждането по същество на спортните арбитражни решения е възможно само в много тесни граници. В областта на санкциите от страна на федерациите, обаче, процедурите пред Спортния арбитражен съд имат драстични последици за спортистите. Федералният върховен съд трябва да предефинира концепцията за основните принципи на производството в спортното право, като признае конкретни принципи на спорта. В допълнение към това, концепцията за основния принцип на процесуалното право трябва да се тълкува по-малко рестриктивно от другите при правни спорове. От една страна, едно сериозно погрешно арбитражно решение все още може да бъде коригирано впоследствие, а от друга страна, по-малко ограничителното приложение също би довело косвено до подобряване на процедурите в Спортния арбитражен съд. На последно място, по този начин арбитрите са мотивирани да подобрят арбитражното решение.

6. Възможно е също така да се направи опит арбитражното решение да бъде преразгледано впоследствие в собствените държавни съдилища. На първо място, съществува възможност за обжалване на арбитражното решение по чл. V от Нюйоркската конвенция (Конвенция за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения). Въпреки това, повечето решения на спортни съдилища вече са изпълними, така че възможността за последващо преразглеждане като цяло е изключена.

7. Съществува структурен дисбаланс между двете страни, така че няма доброволен отказ от страна на спортиста. Защитата на правото на личност на спортиста надделява над интересите на асоциацията. В спорта отказът от обжалване не издържа на член 27 от Гражданскопроцесуалния кодекс на Швейцария. Според изразеното тук мнение наложеното арбитражно споразумение е разрешено само в ограничена степен, тъй като лишава спортиста от правото му на държавен съдия. Като страна, подписала ЕКПЧ, Швейцария трябва да гарантира спазването на ЕКПЧ. Отказът от права по член 6, алинея 1, от ЕКПЧ може да има последици, само ако е доброволен. В областта на допинг наказанията е невъзможно ефективно да се откажат

каквито и да е правни средства за защита съгласно член 192 от КМЧП. Допинг наказанията са подобни на решенията в наказателното право. Обвиненият не може да бъде принуден да се откаже от правото си на обжалване. Поради това, при допинг случаи, спортистът не може да бъде принуден на предварителен отказ.

Понастоящем арбитражното производство пред Спортния арбитражен съд все още не отговаря на изискванията на член 6, алинея 1, от ЕКПЧ (наложени споразумения). Като се има предвид скорошната съдебна практика на ЕСПЧ, Федералният съд трябва да промени мотивите си при оценката на арбитражните споразумения в спорта. Следователно, трябва да се прилага много по-строг стандарт при отказа от каквито и да било правни средства, тъй като това също така лишава спортиста от последната възможност да потърси правна защита пред държавния съдия, който да преосмисли решението.

В заключение, от правна гледна точка сега е време за реформи за Спортния арбитражен съд, които да оправдаят репутацията му на „световен спортен съд“, като се организира по такъв начин, че процесуалното производство да отговаря на изискванията за върховенството на закона.

V. ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИЯТА.

Публикувано в: <https://ejournal.vfu.bg/bg/law.html>

1. Ясин Абу Иед, Разглеждане на задължителни стандарти от международен арбитражен съд съгласно швейцарския Кодекс за международно частно право:

Yassin Abu Ied, *The Consideration of Mandatory Standards by an International Body Arbitrary Tribunal According to the Code on International Private Law of Switzerland* — В: e-Journal VFU, бр. 15 / 2021 г., изд. ВСУ, стр. 1-25, <https://ejournal.vfu.bg/> ISSN 1313-7514

2. Ясин Абу Иед, Спортен арбитражен съд:

Yassin Abu Ied, *The Court of Arbitration for Sport* — В: e-Journal VFU, бр. 16 / 2021 г., изд. ВСУ, стр. 1-10, <https://ejournal.vfu.bg/> ISSN 1313-7514

3. Ясен Абу Иед, Процедурни правила на Спортния арбитражен съд:

Yassin Abu Ied, *Proceedings Before the Court of Arbitration for Sport* — В: e-Journal VFU, бр. 16 / 2021 г., изд. ВСУ, стр. 1-9, <https://ejournal.vfu.bg/> ISSN 1313-7514

Списък на съкращенията:

САС - Спортен арбитражен съд

Гл. - глава

КМЧП - Кодекс за международно частно право

ЕСПЧ - Европейски съд за правата на човека

Напр. - например

ЕКПЧ - Европейска конвенция по правата на човека

ЕС - Европейски съюз

ФИФА - Световна футболна асоциация

МАА - Международна адвокатска асоциация

МСАС - Международен спортен арбитражен съд

МОК - Международен олимпийски комитет

МТК - Международна търговска камара

ШГПК - Швейцарски гражданскопроцесуален кодекс

ШФС - Швейцарски федерален съд

УЕФА - Европейска футболна асоциация

UNCITRAL-LAW - Комитет на Обединените нации за международна търговия,
Комисия по международно търговско право

НУС - Конвенция на Обединените нации за признаване и изпълнение на
чуждестранни арбитражни решения от 10.06.1958 г. (Нюйоркска конвенция)

WADA - Световна антидопингова агенция

WADC - Световен антидопингов кодекс

ФИФА - Световна футболна федерация

УЕФА - Европейска футболна асоциация